

ТМ	Г. XXXVI	Бр. 4	Стр. 1559-1582	Ниш	октобар - децембар	2012.
----	----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

UDK 070.433(497.11-11/-12-04)

Оригиналан научни рад

Примљено: 25.08.2012.

Ревидрана верзија: 13.12.2012.

Милован Вуковић

Данијела Воза

Дејан Ризнић

Универзитет у Београду

Технички факултет у Бору

Одсек за инжењерски менаџмент

Бор

ПОГРАНИЧЈЕ ИСТОЧНЕ И ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ У ШТАМПЕНИМ МЕДИЈИМА НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА *

Апстракт

Одавно је познато да су медији моћни у обликовању јавне свести и дефинисању јавног дискурса. Циљ овог рада је да се истражи начин на који штампани медији извештавају о људима, догађајима и социјалним процесима у пограничју Источне и Југоисточне Србије. Може се претпоставити да слика о пограничним општинама ове области има утицај не само на ставове најшире јавности о њима него и на њихову спремност да помогну будући развој ових локалних заједница.

У овом раду су предочени резултати квантитативне и квалитативне анализе садржаја с циљем да се утврди медијска слика пограничних општина, а исто тако и људи који живе на овом простору.

Кључне речи: пограничје Србије, пограничне општине, штампани медији, анализа садржаја, медијска слика

dvoza@tf.bor.ac.rs

* Припремљено у оквиру пројекта *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и Југоисточне Србије* (179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете и науке РС.

BORDERLANDS OF EASTERN AND SOUTH-EASTERN SERBIA IN THE PRINTED MEDIA OF NATIONAL IMPORTANCE

Abstract

It has been known for a long time that the media are powerful in shaping public awareness and definition of public discourse. The aim of this study is to investigate the way the printed media reporting on people, events and processes in the borderlands of Eastern and South-Eastern Serbia. It may be assumed that the image of municipalities in this area can have an impact not only on attitudes of general public toward them, but also on their willingness to help the future development of these local communities.

The paper presents results of quantitative and qualitative content analysis of daily newspapers with the aim to establish a media image of border municipalities as well as people who inhabit this region.

Key words: Borderlands of Serbia, Border Municipalities, The Printed Media, Content Analysis, Media Image

УВОД

Медији у савременим условима имају велики значај у креирању слике јавности о неком догађају или појави, односно предмету медијског извештавања. На основу тога настају перцепције јавности о најважнијим друштвеним проблемима, као и одговарајуће реаговање на њих. Извештавање о одређеним, географски удаљеним областима прати такође ову закономерност, што се огледа у стварању дугорочних слика (перцепција) о неком крају, како позитивних, тако и негативних.

Погранична подручја у погледу економског, политичког, етнодемографског и културног развоја, углавном се третирају као заостала подручја. Међу узроцима неравномерног развоја ових области најчешће се истичу: (1) периферан географски положај који доводи до економског заостајања и депопулације, (2) функционална периферност, односно функционисање економских активности ван привредног језгра државе, (3) државна граница која својим основним својствима (барјерност и контактност) у великој мери обликује културни пејзаж и економски развој целе земље, а нарочито пограничних подручја, те (4) природни услови (Милетић, Тодоровић & Миљановић, 2009а, стр. 160). Многа насеља у Републици Србији у областима на већој удаљености од локалних, субрегионалних и регионалних центара, као и у брдско-планинским пределима, бележе „дуговремено, континуирано смањење укупне популације и уопште негативан демографски развитак” (Стаменковић, 2004, стр. 122). То се, наравно, односи и на пограничје Источне и Југоисточне Србије.

Пограничне општине Источне и Југоисточне Србије заузимају територију површине 10.483 km² (незнатно мање од површине АП КиМ; 10.887 km²) на којој су 2002. године живела 434.982 становника (само 7,96% становништва централног дела Републике Србије) са просечном густином насељености од 41,49 ст./km². Реч је о изразито хетерогеном простору будући да су присутне велике разлике међу територијалним јединицама (општинама) по питању површине (од 264 до 1.232 km²), броју насеља (од 14 до 86), те густине насељености (од 5,32 до 54,82 ст./km²). У табели 1 су предочени основни подаци о 16 општина у пограничју Источне и Југоисточне Србије.

У периоду између два последња пописа (од 2002. до 2011. године) дошло је до осетног пада броја житеља ове области – од 8,7% (у Сурдулици) до 35,2% (у Црној Трави). Старење становништва у овим крајевима је изражен друштвени проблем – у Општини Књажевац просечна старост становништва је одавно прешла републички просек (40,2) приближивши се старости од 50 година. Насеља са 20 и мање становника највеће распрострањење имају у околини Димитровграда (16 насеља), Књажевца, Пирота и Црне Траве (са по пет насеља), као и Врања (четири насеља) (Стаменковић, 2004, стр. 126).

Табела 1. Основни географски подаци о пограничју Источне и Југоисточне Србије

Table 1. The basic geographic data about border region of Eastern and Southeastern Serbia

Општина	Површина км ²	Број насеља	Број становника 2002 / 2011.		Пад броја стан. у %	Густина насељеност и стан./км ²
Велико Градиште	344	26	20.650	17.559	15,0	51,4
Голубац	368	24	9.913	8.161	17,7	22,24
Мајданпек	932	14	23.703	18.179	23,3	19,51
Кладово	629	23	23.613	20.635	12,6	32,75
Неготин	1.089	39	43.418	36.879	15,1	33,87
Зајечар	1.069	42	65.969	58.547	11,3	54,82
Књажевац	1.202	86	37.172	30.902	16,9	26,10
Пирот	1.232	72	63.791	57.911	9,2	47,01
Димитровград	483	43	11.748	10.056	14,6	20,82
Бабушница	529	53	15.734	12.259	12,1	23,17
Црна Трава	312	25	2.563	1.661	35,2	5,32
Сурдулица	628	41	22.190	20.265	8,7	32,17
Босилеград	571	37	9.931	7.979	19,7	13,97
Трговиште	370	35	6.372	5.145	19,3	13,91
Бујановац	461	59	43.302	18.542 ¹	57,2 ¹	40,22 ¹
Прешево	264	35	34.904	3.066 ²	91,2 ²	11,53 ²

Извори: Шехић, Денис; Шехић, Демир. 2007. *Географски атлас Србије*, MONDE NEUF; Политика, Београд.

Република Србија. 2012. *Попис 2011. – Прелиминарни резултати*.

^{1,2} Подаци не одговарају стварном стању због бојкота током пописа 2011. године.

Осим негативних демографских тенденција међу друштвеним проблемима израженим у овом делу пограничја Србије, издваја се неравномерни регионални развој који се огледа у многима областима; пре свега у економији. Упркос томе што Пиротски округ има виши степен запослености (309 запослених на 1.000 становника) у односу на просек Републике, па и на Град Београд (303 запослена лица на 1.000 житеља), реална економска ситуација илустрована нижим дохотком *per capita* је неповољна како у овом, тако и у борском и зајечарском округу. Најприближнији износ републичком просеку зарада имају две општине Источне Србије – Кладово са 31.339 динара и Мајданпек са 29.672 динара. У осталим општинама разлика у просечним зарадама се креће од око 15% (у Неготину, Прешеву, Сурдулици и Зајечару), па до око 40%, за колико су ниже плате запослених у Књажевцу и Бабушници – просек зарада око 19.000 динара (Петровић 2011, 1514). Заостајање по питању зарада у односу на републички просек може се објаснити деловањем низа фактора.

То је последица ниске ефикасности привреде, пре свега у центрима округа, односно ниске искоришћености привредних капацитета, фиктивне запослености, незавршених процеса власничког, гранског, технолошког, кадровског реструктурирања, неразвијености тржишта и др. (Милетић, 2006, стр. 184).

Као подручја нижег степена развијености издвајају се доњи делови Подунавља и „релативно широк појас према Бугарској и делом према Румунији” (Милетић, 2006, стр. 188). Тако је 2007. године Мајданпеку, који се налазио на листи 11 градских насеља на девастираном подручју, придодат и Зајечар (Милетић, Миљановић, & Тодоровић, 2009б, стр. 203).

Новија истраживања показују да писменост и образовна структура становништва пограничних општина Источне и Југоисточне Србије постају све више фактор социјалне искључености, а све мање ослонац развоја (Петровић, 2011). Наиме, у дванаест од укупно шеснаест пограничних општина Источне и Југоисточне Србије удео неписменог становништва у укупној популацији је већи него што је то републички просек, или пак просек за централну Србију – једино Велико Градиште, Пирот, Зајечар и Димитровград имају мањи постотак неписмених на својој територији него централна Србија. На посматраном подручју постоје територијалне јединице у којима је учешће неписмених у образовној структури становништва значајно; на пример, у Босилеграду и Прешеву има по 8% неписмених, у Сурдулици скоро 9%, док је неписменост већа од 10% утврђена у Бабушници, Црној Трави, Бујановцу и Трговишту. Најизраженија неписменост је међу становницама Трговишта – у овој општини је чак 20,47% оних без завршене основне школе (Петровић, 2011, стр. 1505). Уз повећану неписменост иде и, с њом повезан проблем, неза-

посленост. Она је најизраженија управо у Црној Трави (20,50%) и Трговишту (23,6%).

Анализе других истраживача указују на то да је у региону јужне и Источне Србије 20% становништва у радном добу искључено са тржишта рада, те да је „незапосленост кључни фактор искључености са тржишта рада”:

Регион Јужне и Источне Србије карактеришу релативно мала стопа партиципације на тржишту рада, високе стопе незапослености и дугорочне незапослености, знатан удео неформалне запослености у укупној запослености, као и релативно висок удео појединаца са привременим запослењем.“ (Голубовић & Голубовић, 2011, стр. 1490).

Најзад, питања мултиетничности требало би такође да придобију већу пажњу друштва када је реч о овом делу пограничја Србије. Наиме, премда Срби чине око 85% укупне популације, пограничје Источне и Југоисточне Србије није етнички хомогено попут других делова Србије. У карпатском делу овог појаса живе Власи (око 10%), у балканском делу (Пирот и Димитровград) значајније су присутни Роми и Бугари. Још значајније присуство припадника ових етничких мањина је у Сурдулици (Роми), те у Босилеграду, средишту Крајишта у којем Бугари чине већину од 71%. Најзад, у општинама Бујановац и Прешево (Јужно Поморавље) на етничкој мапи доминирају Албанци (Милетић, 2006, стр. 180).

Очигледно је да погранични крајеви представљају интересантно поље за сагледавање значаја извештавања у медијима националног значаја. О приликама у пограничним крајевима се, по правилу, мање зна, те конзистентно, систематско и плански остваривано медијско извештавање може допринети бољем упознавању најшире јавности за приликама у овим областима, као и уклањању неких стереотипа и предрасуда. Медијске слике одређеног краја могу, рецимо, утицати на стварање слике најшире јавности о богатству природних ресурса, те на њихово интензивније коришћење у различитим областима (рударство, енергетика, саобраћај, туризам итд).

Слично, учестало извештавање о процесу старења становништва на одређеном географском простору може подстаћи различите актере на плану заустављања или успоравања неповољних демографских кретања. Кључно питање је како обезбедити одговарајући квалитет живота људи који живе у периферним областима. Њихов стандард је, углавном, нижи у односу на главни град и урбане средине.

Најзад, пограничје често представља област израженије међуетничности. Приказивање проблема мањина, приближавање култура и мењање негативног односа према мањинама представљају, такође, важне циљеве медија у контексту управљања мултиетничношћу (Вајда, Шипош, & Војаковски, 2002, стр. 219). Медији би требало да афирмишу мултиетничност, а не да генеришу говор мржње и дискри-

минације који може довести до сукоба различитог интензитета (Симеуновић, 2009, стр. 90).

У овом раду се сагледава медијска слика пограничних општина Источне и Југоисточне Србије у штампаним медијима националног значаја – у *Политици*, *Вечерњим новостима* и *Блицу*. Највећи део анализе медијског извештавања у раду односи се на начин на који медији извештавају о пограничним општинама у светлу истицања могућности за будући привредни развој ових општина (у првом реду, пољопривреде, рударства, енергетике и индустрије), с обзиром на то да он представља окосницу развоја и осталих области попут, рецимо, саобраћаја и туризма. У том смислу, анализи текстова који се непосредно или посредно баве питањима регионалног развоја (као и могућностима унапређења сарадње пограничних општина) посвећена је видна пажња. Ова питања добијају на актуелности будући да је реч о изразито хетерогеном простору, како са привредног и политичког тако и са културног аспекта.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

При истраживању у овом раду коришћена је анализа садржаја – метод помоћу којег се на систематичан и квантитативан начин долази до података о садржају неке поруке, пошиљаоцу и примаоцу, као и о ефектима поруке (Милић, 1978, стр. 571; Шушњић, 1973, стр. 247). С обзиром на то да је овај истраживачки метод настао као резултат теоријских и практичних потреба да се о појединим облицима друштвене комуникације добију објективнији и прецизнији подаци не изненађује његова видна заступљеност у новијим истраживањима медијске слике различитих сегмената друштвене стварности у Србији (Валић-Недељковић, 2008; Симеуновић, 2009; Тодоровић, 2009а, 2009б; Пралица, 2010; Миливојевић, 2010; Милошевић-Радуловић, 2011; Торлак, 2011).

Анализа садржаја омогућава у првом реду квантитативно описивање манифестног садржаја комуникације (Berelson, 1952). Но, њени резултати омогућавају и утврђивање веза између одлика анализираних текстова и њиховог контекста, што говори и о квалитативној страни овог метода (Krippendorff, 2004).

Будући да је медијска слика новински конструкт, њене одлике и квалитет зависе од начина производње, односно симболичких пракси којима је настала. Резултати квалитативне анализе садржаја коришћени су за идентификовање професионалних пракси чијом применом настаје управо оваква медијска слика (Миливојевић 2010, стр. 47).

Најзад, документовање садржинских одлика анализираних штампаних медија омогућава сагледавање улоге тих медија у дефинисању агенде (*agenda setting role*), односно начина на који ти медији

одабиру, дефинишу и обрађују теме које обележавају јавну комуникацију (McCombs & Shaw, 1972). Правилност у одабирању и обради садржаја о пограничју Источне и Југоисточне Србије у три истраживана дневна листа утврђује се у овом раду имајући у виду целину информативне продукције штампаних медија – тежиште није на сличностима и разликама међу појединим новинама, односно њиховим специфичностима.

Да би се установио квалитет извештавања о пограничним општинама, постављена су два задатка у истраживању која се свode на: (1) утврђивање видљивости, односно присутности тема о пограничним општинама у штампаним медијима, као и на (2) утврђивање начина на који су пограничне општине приказане у штампаним медијима.

За реализацију првог задатка коришћена су следећа три индикатора (Милошевић Радуловић, 2011, стр. 1383):

1. *Број текстова који се односе на пограничне општине,*
2. *Значај који се придаје таквим текстовима, те*
3. *Територијална заступљеност* (учешће општина у текстовима који се баве темама из пограничја).

Значај текста – други индикатор видљивости – утврђиван је према: (1) *месту текста* (у оквиру сталних рубрика или на регионалним, односно локалним странама) и (2) *облику новинарског изражавања*, полазећи од чисто фактографских форми (вест, извештај или интервју), преко аналитичких облика (коментар, осврт, чланак, друштвена хроника и сл.), па до белетристичких форми (фелџон и репортажа). Анализом нису обухваћени само текстови новинара већ и прилози читалаца за које поједини од анализираних дневних листа резервишу посебне рубрике. Огласни део новина није био предмет ове анализе.

Када је о другом задатку реч – начину на који су пограничне општине приказане – главни индикатор се односио на *садржај текстова*, односно на: (1) теме које су карактеристичне за пограничне општине, као и на (2) *деловање актера* догађаја описаних у текстовима. Свака текстуална јединица је разврстана у неку од шест унапред одређених категорија:

1. *Квалитет живота људи у пограничју,*
2. *Економија,*
3. *Старење становништва у пограничју,*
4. *Реаговања читалаца,*
5. *Политика,*
6. *Култура.*

У оквиру прве категорије текстови су разврставани у три подгрупе. Најпре су класификовани текстови који обрађују питања сиромаштва људи у пограничју, инфраструктурне опремељености насеља, као и здравствене и социјалне заштите. У другу подгрупу су сврстани текстови о сигурности и криминалу у пограничју, док су у тре-

ћу подгрупу разврстани текстови који описују свакодневни живот тзв. „обичних људи“ у пограничју.

У квалитативну анализу је увршћено и питање *активности*, односно *пасивности* актера у темама о пограничју Источне и Југоисточне Србије, а које се односе на квалитет живота у пограничју. Теме о пограничним општинама су приказане као активне уколико актери (појединци, удружења, предузећа, јединице локалне самоуправе итд.) описаног догађаја самоиницијативно делују. То деловање, међутим, може имати позитиван или негативан предзнак; на пример, *позитивно* деловање уколико се нека нека општина одлучи да новчано потпомогне пензионере са малим примањима (испод доње границе сиромаштва), а *негативно* уколико се општинско руководство одлучи да промени називе улица у вишенационалној средини без претходно обављене јавне расправе.

УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА

Емпиријски материјал који је послужио као основа за анализу, према претходно описаној методологији, формиран је на основу текстова објављених у тромесечном периоду (од 1. фебруара до 30. априла 2012. године) у три дневна листа, односно у *Политици*, *Вечерњим новостима* и *Блицу*. У одабирању узорка дневних новина пошло се од тиража и угледа новина у Србији. *Политика* је, отуда, одабрана као најстарији лист на Балкану (излази од 1904. године), који ужива изузетан углед и има велику читаност упркос смањеном тиражу последњих година. *Вечерње новости* су, с друге стране, и даље међу најтиражнијим новинама у земљи, а одликују се препознатљивим стилем – брзо, кратко и јасно. *Блиц* такође припада високотиражним дневним листовима; сврстава се у полутаблоидне листове (Симеуновић, 2009, стр. 74). Најзад, сва три одабрана дневна листа имају сталне рубрике посвећене темама из унутрашњости.

Предмет анализе су текстови о пограничним општинама који су објављени у наведена три дневна листа у тромесечном периоду. Одабраним временским периодом предупређен је евентуални проблем неједначности у заступљености садржаја током седмице које могу настати као последица неконзистентне уређивачке политике. Анализом су обухваћени и текстови штампани на страницама различитих додатака (Милошевић Радуловић, 2011, стр. 1394). Према томе, формиран узорак се састојао од по 90 бројева *Политике*, *Вечерњих новости* и *Блица*, тако да је узорак чинило укупно 270 бројева штампаних медија – дневних новина.

Јединицу анализе представљао је појединачни текст који се односио, непосредно или посредно, на неку од 16 пограничних општина Источне и Југоисточне Србије – почев од Великог Градишта (на северу), па до Прешева (на југу). Прецизније речено, јединица анали-

зе био је „прилог“ дефинисан као „новински текст који чини једна графичка и садржинска целина (без обзира на дужину, жанр, начин обраде или тему) са свим припадајућим деловима (наслов, илустрације, уметнути делови и сл.) (Миливојевић, 2010, стр. 46–47).

У одређивању тематске категоризације прилога настојало се да она буде довољно опсежна како би њома била обухваћена разноврсност садржаја, али да, истовремено не залази у детаље који би онемогућили стицање увида у главне категорије и трендове. Тиме је омогућено да анализом буду обухваћене теме које се односе на конкретне догађаје, а, исто тако, и да се на основу претходно одређених категорија сагледају проблеми у пограничним општинама који се уопште медијски не прате или се о њима повремено извештава (Милошевић Радуловић, 2011, стр. 1394).

КВАНТИТАТИВНА И ТЕМАТСКА ЗАСТУПЉЕНОСТ ТЕКСТОВА О ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА

У дневним новинама (*Политика*, *Вечерње новости* и *Блиц*) је током тромесечног периода објављено укупно 598 текстова о пограничним општинама у Источној и Југоисточној Србији. У девет бројева није се појавио ниједан садржај повезан са овим општинама.

Највећи број текстова односио се на питања квалитета живота (скоро половина), док су најмање били заступљени написи о старењу становништва. Квантитативна структура текстова по тематској разноврсности може се представити на следећи начин: *квалитет живота* (44,65%), *економија* (20,9%), *старење становништва* (1,34%), *глас народа* (3,01%), *политика* (9,87%), *култура* (20,23%) (Графикон 1). Вредна помена је приметно висока заступљеност текстова из области културе.

Графикон 1. Структура анализираних текстова тематским областима (у %)

Graph 1. The structure of analyzed texts (in %)

Текстови који се односе на квалитет живота најприсутнији су у *Блицу*. Упоредни преглед заступљености текстова по тематским областима је дат у Табели 2.

Табела 2. Упоредни приказ заступљености текстова по тематским областима у анализираним штампаним медијима

Table 2. Comparative review of the texts' representation in terms of subject areas in analyzed printed media

	<i>Блиц</i>	<i>В. Новости</i>	<i>Политика</i>	Укупно
Квалитет живота	184 30,77%	76 12,71%	7 1,17%	267 44,65%
Економија	87 14,55%	31 5,18%	7 1,17%	125 20,90%
Старење становништва	2 0,33%	5 0,84%	1 0,17%	8 1,34%
Глас народа	14 2,34%	0 0%	4 0,67%	18 3,01%
Политика	25 4,18%	22 3,68%	12 2,01%	59 9,87%
Култура	81 13,55%	30 5,02%	10 1,67%	121 20,23%
Укупно	393 65,72%	164 27,42%	41 6,86%	598 100%

У наставку овог одељка дата је садржајна анализа текстова по тематским областима.

Квалитет живота

Ради детаљније анализе начина и учесталости извештавања штампаних медија о квалитету живота у пограничним општинама Источне и Југоисточне Србије, текстови који тематски припадају овој категорији су разврставани у следеће три подгрупе (према поступку описаном у методолошком делу овог рада):

- (1) сиромаштво локалног становништва, инфраструктурна опремљеност насеља, здравствена и социјална заштита;
- (2) сигурност људи и криминал;
- (3) свакодневни живот „обичних“ људи.

Резултати упоредне анализе заступљености ових текстова у анализираним дневним листовима представљени су у Табели 3.

Табела 3. Текстови прве тематске области у анализираним штампаним медијима

Табле 3. Texts that belong to the first thematic category in analyzed printed media

Подгрупа	Блиц	Вечерње новости	Политика	Укупно
Сиромаштво, инфраструктура, здравство и социјална помоћ	115 72,78%	41 25,95%	2 1,27%	158 100%
Сигурност људи и криминал	49 62,03%	28 35,44%	2 2,53%	79 100%
Свакодневни живот „обичних“ људи	20 66,67%	7 23,33%	3 10%	30 100%

I подгрупа. Највећи број текстова (37,34%) прве подгрупе категорије „квалитет живота људи у пограничју“ односи се на рад јавних предузећа у пограничним општинама. Наиме, реч је о текстуалним јединицама који се тичу водоснабдевања, грејања, активности комуналних служби, уређења насеља, снабдевања електричном енергијом, отварања базена и сл. Следећа тема по заступљености, са 15,19%, везана је за питања социјалне помоћи (додела станова социјално угроженим породицама, помоћ деци без родитеља, смештај и храна за старе, бесплатан огрев за сиромашне, отежан рад народне кухиње...). У приближној мери, 14,56%, објављивани су и текстови о квалитету школства и образовања, одржавању школских такмичења и постигнутим успесима ђака, општинским стипендијама и домском смештају, отварању спортског вртића итд. Са 9,49% заступљени су чланци о здравству и инфраструктурној опремљености пограничних општина Источне и Југоисточне Србије.

Општинске иницијативе чији је циљ подстицање natalитета и подршка младим брачним паровима, тема су само у 1,9% укупног броја текстова у оквиру ове подгрупе квалитета живота. Изненађујуће мали број текстова (3,8%) бави се питањима међуетничких односа и родне равноправности. Овај податак је нарочито забрињавајући узме ли се у обзир чињеница да је реч о пограничној територији са претежно мултиетничким локалним заједницама.

II подгрупа. Текстови о крађама и разбојништвима су са 18% најзаступљенији у подгрупи криминала и безбедности. Доминирају и садржаји који се баве пожарима и противпожарном заштитом (16,46%). Затим следе несрећни случајеви са смртним исходом (13,92%), породично насиље (12,66%), саобраћајне незгоде и општа безбедност грађана (10,13%), убиства, покушаји убиства и силовања (7,59%), те неовлашћено поседовање и продаја опојних дрога (6,33%).

III подгрупа. Међу 30 текстова који се баве свакодневним животом тзв. „обичних“ људи, највише (36,67%) је оних који описују необична занимања и хобије људи из пограничја. Тако се спомиње жена металостругар из Кладова, неготински мајстор рециклаже који је изградио викендицу од чепова, једини гајдаш из Пирота, пиротски хумориста који чува пиротски сленг у својим хуморескама, поета из старопланинског села, мајданпечки рудари, Пироћанац који је отворио прву покретну продавницу у овој општини и сл. Награде и признања додељена људима ових крајева спомињу се у 30% текстова. Неки од наслова текстова овог карактера су: „Неготинка – кандидат за престижну награду Аустрије“, „Подвизи ватрогасаца награђени орденом“, „Пирот се поноси Мијалковићем“, „Неготинка на европском трону“ и сл. Теме солидарности и помоћи становника пограничних општина болесним и материјално угроженим суграђанима заступљене су са 20%.

Економија

Економске теме су друге по заступљености (20,9%) међу текстовима о пограничним општинама. При томе, требало би истаћи да су питања (не)запослености, нередовних исплата радника, предузетих иницијатива за развој предузетништва и samozapoшљавања, те ниских цена некретнина обрађена у 30,4% од укупног броја написа који потпадају под ову категорију. Проблем запошљавања је обрађиван у текстовима следећих наслова: „Југ ће Сунце огрејати“, „Пут отвара посао“, „Посао за радника“, „Еври од алата“, „Занат нуди обуку и плату“ и „На Сајму понуђено 150 радних места“. О могућностима унапређења економских прилика у овом делу пограничја Србије говоре следећи наслови: „Ученици праве пиротски качкаваљ“, „Ускоро у продаји стари пиротски качкаваљ“, „Текстилци раде и без страних улагања“, „Најбоља фирма послује у неразвијеној Бабушници“ и „Ветрењаче све ближе Голупцу“ и „Ветар прави струју и евре“. Најзад, указивано је на лоше економско стање; у првом реду, у текстовима: „Нема повезани стаж више од 2.500 радника у Пироту“ и „Држава нема програм за бизнис младих“.

Туризам, као један од начина за подстицање економског развоја, препознат је и у Источној и Југоисточној Србији. У складу са тим је и заступљеност ове теме од 22,4% у укупном броју текстуалних јединица о економији. Највећи број наслова везује се за туризам на Старој планини („Оправдана улагања у скијашки центар на Старој планини“, „Сезона до 1. маја“, „Скијаши освојили Бабин зуб“, „Дупло јефтиније скијање“, „Помоћ УН развоју сеоског туризма на Старој планини“, „Отварање продавнице сувенира“). Међутим, ту су и садржаји о развоју сеоског туризма у Гостуши (општина Пирот), финансијским улагањима у национални парк „Бердап“, изостанку про-

славе Св. Трифуна у Рајачким пимницама, јавном надметању за давање у закуп дела обале Дунава у Великом Градишту и сл.

Тема страних инвестиција у пограничним општинама, као и сарадња ових општина са суседним земљама, присутна је у 18,4% текстова о економији. Најчешће се спомиње погранична сарадња Пирота са Бугарском, а међу осталим темама су: препродавци који долазе у Пирот из Бугарске, раскинут уговор са грчком компанијом која је купила „ИХП Прахово“, отварање фабрике „Горење“ у Зајечару, брод саграђен у кладовском бродоградилшту намењен за холандско тржиште, те планови португалске компаније за инвестирање у изградњу ветропарка код Неготина.

Текстови о пољопривреди, који су скромно заступљени (11,2%), посвећени су следећим питањима: додељивању бесповратне новчане помоћи сточарима у општини Књажевац, ревитализацији система за наводњавање у Неготину, премијама произвођачима дувана у Бујановцу, подели јуница у Пироту, додели пластеника повртарима у Кладову.

Подједнако су заступљени и текстови о повећањима и ребалансима општинских буџета, лицитацији земљишта у Великом Градишту, продаји Златаре у Мајданпеку и сл. О раду привредних гиганата – хидроелектране „Бердап“ и мајданпечког рудника – извешава 6,4% укупног броја текстова који се баве економијом.

Култура

Резултати истраживања указују на висок степен заступљености садржаја о култури, уметности и спорту у текстовима који се одnose на пограничје Источне и Југоисточне Србије (20,23%). С обзиром на то да је овај податак делимично неочекиван, те да представља пријатно изненађење за ауторе, требало би похвалити редовно извештавање овде анализираних штампаних медија о културним и спортским догађајима у посматраним општинама.

Културна дешавања (изложбе, манифестације, позоришни и музички фестивали) у којима су главни актери деца, као и освојене награде и признања из области културе и уметности тема су 18,18% текстова из ове категорије. Успеси спортиста и спортска дешавања пропраћени су у 17,36% написа; углавном се ради о извештајима са утакмица рукометашица Р.К. „Зајечар“, члана суперлиге Србије.

Изложбе и манифестације на тему народног изворног стваралаштва присутне су у 11,57% текстова ове категорије. Затим следе књижевност, позориште и филм (7,44%), текстови у којима се представљају природне вредности (4,96%), музика и историјске фотографије (4,13%), сликарство и археологија (3,3%). Остали текстови из категорије културе обрађују теме као што су, на пример: дани цвећа и меда у Великом Градишту, помен Јеврејима страдалим 1943. године у

Пироту, конкурс за „Вече отвореног срца“ у Књажевцу, манастир Короглаш који је предат СПЦ, новац за културне установе, музеј у Зајечару као добитник престижне награде итд.

Највише пажње је посвећено Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“ и 13. салону књиге у Пироту. Позоришни фестивал одржан од 12. до 19. маја у Пироту пропраћен је са три текста – један у *Политици* и два текста у *Блицу*. О овогодишњем салону књиге у Пироту, одржаном од 13. до 19. фебруара у спортској дворани „Кеј“ (уз учешће тридесетак издавача из целе Србије), најучесталије је извештавао *Блиц*. Током класификације података евидентирано је пет текстова о овом својеврсном празнику књиге: „Бећковић отвара пиротски Салон књига“ (8. фебруар), „Академик Бећковић: Пироћанци су верни књизи“ (12. фебруар), „Записи преточени у књигу“ (18. фебруар), „Станојевићу награда за кратку причу“ (19. фебруар) и „Књиге школама и посетиоцима“ (25. фебруар).

У последње наведеном тексту помиње се да је општина Пирот, покровитељ Салона, издвојила 300.000 динара за набавку књига намењених свим основним и средњим школама, предшколској установи „Чика Јова Змај“ и Црвеном крсту Пирота. Ова иницијатива је утолико значајнија уколико се има у виду да ова општина, према писању *Вечерњих новости*, „није четири године заредом набављала књиге за своје библиотеке“. У тексту „Одумирање књиге“ на првој страни додатка *Култура* овај лист детаљно описује лоше стање књижног фонда у јавним библиотекама Србије, осврћући се и на последице тог стања по мање средине.

Ако кренемо у унутрашњост Србије, лако ћемо открити да су становници многих вароши лишени могућности да коришћењем књига стичу нова знања, да учествују у културном животу. Тиме се погоршава ионако тежак положај грађана, посебно оних који живе изван градских центара и додатно поспешује демографско одумирање у појединим областима у Србији (*Вечерње новости*, 31. марта 2012. године, стр. 21).

Најзад, бележимо и пример о развоју високог образовања у пограничју – реч је о отварању одељења Економског факултета из Суботице у Бујановцу. Предавачи из Суботице, професори и асистенти путују око 600 км у Бујановац како би држали предавања на српском језику, док наставу на албанском спроводе професори са државног македонског факултета из Тетова. Овај догађај су пропратила сва три дневна листа, а интересантно је да се овај пример наводи као модел и за неке друге средине ван универзитетских центара.

Политика

Политички садржаји везани за пограничне општине најчешће су се, у посматраном периоду, бавили етничким сукобима између Ср-

ба и Албанаца у општинама Прешево и Бујановац (22 текста или 37,29%). Неки од наслова ових текстова су: „Држава неће дозволити промену улица“, „Бајазитију смета име Бујановца“, „Скендербег неће заменити Карађорђа у Бујановцу“, „Вожд остаје на тргу“, „Распала се коалиција у Бујановцу“ и „Провокација поводом Дана Републике Косово“. Ова тема је доспела и на насловну страну *Политике* 6. фебруара.

Питања везана за одржавање локалних избора у посматраним општинама обрађена су у 15 текстова (25,42%) о политици. Својом аналитичношћу издваја с текст „Сами газе на кратке стазе“, који су *Вечерње новости* објавиле 13. марта, а указује на специфичност политичког деловања у овом делу Србије.

За разлику од западног дела Србије, у којем групе грађана заузимају значајно место и често су незаобилазне у формирању локалне власти, на југу Србије само незнатан број њих успе да пређе цензус и уђе у скупштинске клупе. По правилу, ретко која група по освајању мандата остаје на дуже стазе (*Вечерње новости*, 13. марта 2012. године, стр. 27).

С обзиром на одржавање председничких и парламентарних избора у Србији, извештавања о посетама кандидата општинама и предизборној кампањи присутна су у 11 текстова (18,64%). Посете званичника неком од градова у овој области пропраћене су штампаним медијима углавном кроз кратке вести попут следећих: „Николић на митингу у Пироту“, „Дачић на конференцији у Пироту“, „Динкић за Европу, али...“, „Тадић: До краја деценије мрежа аутопутева биће завршена“, „Јовановић: О председнику ће одлучивати грађани, не партије“ и сл.

Преосталих 19% текстова политичког садржаја односи се на теме о односима главних политичких снага на локалном нивоу. Политичке размирице на локалу су најчешће пропраћене кратким вестима следећих наслова: „Ничић и Мирковић разменили увреде“, „Разрешен Бошко Ничић“, „Нова странка у Пироту“, „Распала се албанско-српска коалиција у Бујановцу“, „Јаја са укусом политике“ и „Политичка ускршња јаја“. Последња два наведена текста описују крајње неуобичајену праксу политичког маркетинга појединих странака. Наиме, петоро активиста „Покрета радника и сељака“, обучених у народне ношње, 15. фебруара су у Зајечару вербално напали свештенике који су им забранили да у порти Цркве Вазнесења Господњег верницима деле „политичка ускршња јаја“. Наиме, на јајима су уцртали број три под којим је предата изборна листа те странке, што је изазвало револт код окупљених верника.

Најзад, вредан помена је и чланак „И исток жури ка Европи“, објављен у *Блицу* 15. марта, који прати реализацију предлога који је пре три године изнео председник општине Мајданпек Драган Попо-

вић. Реч је о томе да три округа (Борски, Зајечарски и Браничевски) отворе регионалну канцеларију у Бриселу. У Бриселу увелико раде три канцеларије из Србије: шумадијска, нишка и новосадска.

Поповић још наглашава да је приоритет Тимочке крајине у случају отварања канцеларије у Бриселу требало дати изградњи инфраструктуре, односно путева, па тек онда у довођењу страних инвеститора и туриста (*Блиц*, 15. марта 2012. године, стр. 21).

„Глас народа“

„Глас народа“, као категорија у коју треба сврстати текстове у којима „обични“ људи који живе у пограничним општинама изражавају своје мишљење и ставове, слабо су чује – свега 3,01% текстова припада овој категорији.

Највише текстуалних јединица ове врсте, укупно 14, објављено је на страницама *Блица* у оквиру рубрике *Србија*, односно подрубрика као што су: *Највише волим у Србији*, *Савет дана* или *Из мог града*.

Етничке тензије у Бујановцу подстакле су читаоце да своја мишљења изложе у *Политици* у рубрици *Међу нама*. Реч је о текстовима: „Скадарски песник Милош Николић“, и „Есад-паша заслужује улицу у Бујановцу“. Несумњиво је да су поменута реаговања подстакнута широком медијском пажњом која је пратила поменуте догађаје.

Но, простор у овој рубрици уступа се и за излагање мишљења читалаца о економским темама које нису строго актуелне. Наводимо, у том смислу, два текста: „Сајам туризма у Кладову“ и „Неготин на странпутици“.

У првом тексту читалац из Кладова Слободан Т. Петровић, осврћући се на овогодишњи сајам туризма у Кладову, одржан од 30. до 31. јануара, итиче леп пример прекограничне сарадње у области туризма.

Кладово и Турн-Северин, као пограничне општине, заједничким програмима конкуришу за доделу средстава фондова Европске уније намењених презентације реке Дунав. Кладово је конкурисало за реконструкцију тврђаве Фетислам и туристичког пристаништа и за сређивање археолошких локалитета (*Политика*, 7. фебруара 2012. године, стр. 14).

С друге стране, читалац из оближњег Неготина Душан Микуловић даје пресек лошег стања у свом граду на следећи начин:

Неготинска предузећа су замрла због слабе организације, недовољне контроле и домаћинског пословања и заборављене заштите. Неготин је као леп град остао на странпутици економских и друштвених догађаја. У недостатку радних места, млади су највише незадовољни и све више напуштају свој родни град и своје родитеље (*Политика*, 26. априла 2012. године, стр. 14).

Старење становништа

Код категорије „старење становништа“, установљена је слаба заступљеност текстова (1,34%), тј. свега осам. Забрињавајућа је, према томе, недовољна учесталост медијске пажње за ово питање; нарочито ако се узму у обзир размере ове демографске појаве са којим се суочава читава земља – посебно њени јужни и југоисточни крајеви. Но, упркос малом броју текстова ове тематике, проблем старења становништва је аналитички добро сагледан, посебно у *Вечерњим новостима* (пет текстова).

Проблем старења на републичком нивоу је најдетаљније обрађен у *Вечерњим новостима* – 4. марта објављен је опширан чланак преко целе стране у рубрици *Истраживања* („2050. биће нас као 1950“). Касније, у два добро документована чланка („Промаја кроз Србију“ и „Паучина пала на колевке“) у рубрици *Друштво* проблем старења становништва је још сликовитије предочен примерима општина Црна Трава и Трговиште.

Политика је такође посветила један чланак („Просечна старост у Србији 41 година“) овом проблему, информишући своје читаоце да је Србија у Европи на петом месту према просечној старости, одмах иза Немачке (44), Италије (43), Финске (42), те Аустрије и Грчке (41.7). У наведеном тексту се такође констатује да се у пограничју Источне и Југоисточне Србије догодио током пола века највећи пад броја житеља у неколико општина (Црна Трава, Трговиште и Бабушница).

Лист *Блиц*, са своје стране, у тексту „Црна Трава најстарија“, објављеном 29. фебруара 2012. године, упознаје своје читаце да се просечна старост у Републици Србији у 2010. години кретала у распону од 29,9 година, колико је износила у Прешеву, до 53,5 година, колико је износила у Црној Трави, тако да је разлика између најниже и највише просечне старости износила преко 23 године. А у тексту „Млади беже с југа“, објављеном у *Блицу* 27. фебруара 2012. године, најшира јавност се упознаје с чињеницом да се за десет година број становника у Јабланичком округу смањио за 9.000, односно у Пчињском округу за 8.000 хиљада. Сликвито се у чланку констатује да је „нестао цео један Босилеград“, односно више од 8.000 житеља, колико има ова погранична општина.

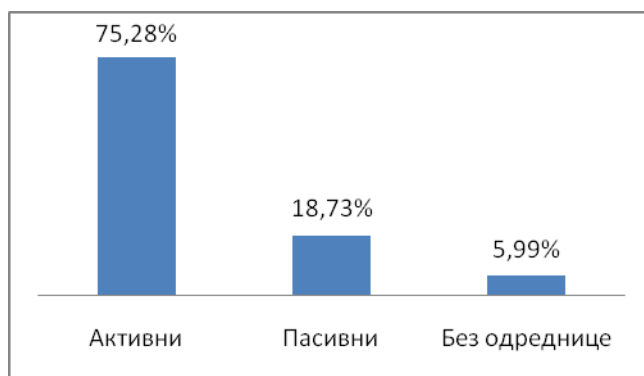
Најсиромашније општине Трговиште и Црна Трава, изгубиле су по 18, односно по 20 одсто становништва, али нигде нема прецизних података колико младих људи се у том периоду иселило с југа Србије. Још је теже доћи до информације колико је младих иселиено из родних места (*Блиц*, 27. фебруара 2012. године, стр. 20).

Квалитет текстова о старењу становништва у пограничју Источне и Југоисточне Србије је на узорном нивоу. Црна Трава и Трговиште се најчешће помињу у текстовима са овом тематиком. Озбиљност овог друштвеног проблема се очито препознаје у уређивачкој

концепцији анализираних дневних новина у Србији. Ипак, чини се да би требало радити на повећању учесталости текстова који разматрају тематику старења становништва.

Начин приказивања пограничја у штампаним медијима

Поред тематске анализе текстова који се тичу пограничних општина у Источној и Југоисточној Србији, начин њиховог приказивања у штампаним медијима посматран је и кроз призму активног, односно пасивног учешћа ових општина у анализираним текстовима. Према резултатима истраживања, појединци, институције, општине и удружења ове територије су најчешће (75,28%) приказивани као активни учесници, односно иницијатори активности. При томе, њихова активност је претежно позитивна (67,16%). Текстови у којима су посматране општине приказане као пасивне заступљене су са 18,73%, док код 5,99% садржаја није било могуће јасно одредити њихов карактер по основу овог критеријума (Графикон 2).

Графикон 2. Активност или пасивност актера описаних у текстовима о пограничним општинама

Гранх 2. Activity or pasivity of actors described in texts about borderland municipalities

ЗНАЧАЈ КОЈИ СЕ ПРИДАЈЕ ТЕКСТОВИМА О ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА

Већина од 598 објављених текстова о догађајима и појавама у пограничју Источне и Југоисточне Србије објављена је у оквиру рубрике *Србија* (Табела 4). Током радног дана *Политика* одваја две стране за ову рубрику, *Вечерње новости* од четири до пет страна, док *Блиц* рубрици *Србија* посвећује највише простора.

Табела 4. Укупна заступљеност текстова по рубрикама

Табле 4. Total representation of texts in sections

Рубрика	Укупно текстова	
	Бројчано	Процентуално
Политика	31	5,18%
Друштво	56	9,36%
Економија	52	8,70%
Култура	14	2,34%
Србија	416	69,57%
Спорт	17	2,84%
Додатак	12	2,0%

Ово, свакако, објашњава највећи број објављених текстуалних јединица у свим категоријама у *Блицу* у односу на преостала два дневна листа. На пример, у *Блицу* је у анализираном периоду објављено 115 текстова који се односе на проблеме сиромаштва, инфраструктурне опремљености насеља, здравствене и социјалне заштите. С друге стране, *Вечерње новости* и *Политика* су објавиле далеко мањи број текстова ове тематике – 41 и 2, респективно (Табела бр. 2).

Текстови са темама из пограничја ређе заузимају простор у осталим рубрикама као што су: *Политика*, *Друштво*, *Економија*, *Култура*, *Спорт* и др.

Вест је, као основни облик новинарског изражавања, најзаступљенија у свим листовима, премда су присутни и извештаји, коментари, чланци, као и репортаже; она доминира у обради свакодневног живота људи у пограничју. Вест је доминантна форма у *Вечерњим новостима* и *Блицу*, док *Политика* негује жанровску разноврсност у обради тема из пограничја.

ГЕОГРАФСКА ПОКРИВЕНОСТ ТЕКСТОВА О ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА

Под географском покривеношћу подразумева се извештавање из различитих крајева пограничја, укључујући и градска насеља и села. Пограничје Источне и Југоисточне Србије обухвата територије 14 општина и два града приближне величине – Пирота и Зајечара (Табела бр. 1).

Анализа емпиријског материјала сакупљеног за потребе овог рада показује да општине пограничја Источне и Југоисточне Србије нису равномерно заступљене у штампаним медијима у анализираном периоду (Табела 5). То се може приписати, у првом реду, великој хетерогености овог подручја која се испољава на разним пољима – понајвише у домену демографије. На основу предочених података може се констатовати да су неке општине незнатно присутне у медијима; на пример, Босилеград, Димитровград, Прешево и Трговиште.

Табела 5. Заступљеност пограничних општина у анализираним штампаним медијима

Табле 5. Representation of borderland municipalities in analyzed printed media

Општина	Квалитет живота	Еконо мија	Поли тика	Култура	Старење станов.	Глас народа	Укупно
В. Градиште	15	8	3	1	/	/	27
Голубац	7	2	2	11	/	/	22
Мајданпек	18	7	3	/	/	1	29
Неготин	22	7	4	8	/	2	43
Кладово	11	16	2	6	/	1	36
Књажевац	18	17	/	8	/	2	45
Зајечар	29	14	11	31	/	4	89
Бабушница	10	2	1	2	1	/	16
Димитровград	7	1	2	2	/	/	12
Пирот	84	38	12	43	2	6	185
Црна Трава	9	/	1	1	2	/	13
Босилеград	7	/	1	2	1	/	11
Трговиште	8	4	2	2	2	/	18
Сурдулица	5	2	1	1	/	/	9
Прешево	5	/	9	/	/	1	15
Бујановац	12	7	5	3	/	1	28
Укупно	267	125	59	121	8	18	598

С друге стране, примећује се осетна разлика по питању учесталости извештавања из градова приближно сличне величине попут Зајечара и Пирота. Да би се детаљније сагледале варијације по основу географске покривености општина у штампаним медијима, урађена је додатна анализа покривености која се односи на прву категорију – квалитет живота. Наиме, као што то показују претходно приказани резултати, у оквиру ове тематске области је евидентиран највећи број текстова. Отуда је географска заступљеност текстова о пограничним општинама утврђивана за теме које потпадају под категорију квалитета живота, и то за прву и трећу подгрупу (видети Графикон бр. 1 и Табелу бр. 3). Тежиште је било на утврђивању разлике у медијском представљању Зајечара и Пирота.

I подгрупа. Упркос сличним карактеристикама ова два града (број становника у граду, укупан број становника, површина територије), анализа њиховог присуства у дневним новинама *Политика*, *Вечерње новости* и *Блиц* показала је прилично изненађујуће резултате. Од 158 текстова (Графикон бр. 1) који се односе на теме сиромаштва, инфраструктурне опремљености, здравствене и социјалне заштите, њих 71 се односи на подручје Града Пирота. При том, највише је вести (55), а потом следе извештаји (11) и чланци (5) који садрже и

фотографије. С друге стране, исте теме на подручју Града Зајечара су пропраћене у 14 текстова – 13 вести и један извештај.

Занимљиво је да су у односу на Зајечар медијски „покривенији“ Књажевац и Неготин (са по 17 текстова), као и Мајданпек (15). О приликама у Неготину и Бујановцу по питању унапређења квалитета живота посвећено је 10, односно седам текстова., док Голубац и Прешево уопште нису били предмет медијске знатижеље у овом смислу.

III подгрупа. Више од половине текстова који се баве свакодневним животом тзв. „обичних“ људи (Графикон бр. 1) односи се на пиротски крај. У преношењу необичних искустава људи овог краја широј јавности најчешће су коришћене репортаже и чланци опремљени пригодним фотографијама (посебно у *Блицу*). Из Неготина је стигло шест прича, а потом следе Мајданпек (три текста), Кладово (два текста), те Зајечар и Књажевац са по једним написом.

ЗАКЉУЧАК

Анализа објављених текстова у периоду од 1. фебруара до 30. априла 2012. године показује да пограничје Источне и Југоисточне Србије није одсутно из штампаних медија, али квантитет и квалитет присуства, односно одсуства, варира у зависности од тематског подручја (квалитет живота, економија, култура итд). Тромесечна анализа одабраних дневних новина у Србији показала је да теме о људима, појавама и процесима у пограничју нису запостављене. О томе сведочи и чињеница да је у анализираном периоду у *Политици*, *Вечерњим новостима* и *Блицу* објављено 598 текстуалних јединица. Ипак, текстови су ретко утемељени на истраживачком новинарству – убедљиво је присутна вест као основни фактографски облик новинарског изражавања (највише у *Блицу* и *Вечерњим новостима*).

Проблем старења становништва, који је посебно изражен у овом делу Републике Србије, обрађен је целовито у свим анализираним дневним листовима кроз аналитичке облике новинарског израза; пре свега, чланак. Међутим, учесталост текстова о демографском старењу је несразмерна озбиљности овог друштвеног проблема. У одговарајућој мери су заступљене теме из области економије и културе. Охрабрује, при томе, резултат да се сваки пети текст односио на садржаје из културе што повољно утиче на превазилажење дубоко укорене предрасуде о граници као некој врсти културне провинције.

Резултати истраживања показали су да штампани медији националног значаја најчешће (четвртина свих објављених текстова) извештавају о широком спектру питања квалитета живота људи у пограничју. Што се тиче повода за писање о пограничним општинама, највећи број објављених текстова извештава о предузимању конкретних мера на унапређењу квалитета живота људи у локалним само-

управама – додела социјалних станова, додела стипендија, отварање вртића, изградња, одржавање и реконструкција локалне инфраструктуре, помоћ у запошљавању медицинског особља у циљу подизања нивоа здравствене заштите и сл.

Вредан помена је и резултат да се живот тзв. „обичних људи“ описује у тридесетак текстова, и то претежно кроз записе у форми репортаже и чланка. Радује сазнање да се у жижи медијске пажње налазе, рецимо, успешни ученици, угледни стручњаци који су поникли у пограничју, људи необичних занимања, те чувари традиције. О људима овог кова се, иначе, ређе пише у новинама националног значаја.

Анализа текстова о пограничју у штампаним медијима у овом раду показала је и један индикативан резултат у смислу географске заступљености. Наиме, Пирот има велико преимућство по питању заузимања медијског простора у анализираним новинама; овај град на Нишави је медијски скоро два до три пута покривенији у односу на Зајечар – град приближно истих обележја (површина, број становника, средиште округа). Ову различитост могуће је, међу осталим факторима, приписати активности, односно пасивности ових градова. Наиме, највећи број текстова о Пироту проистекао је из иницијативе градских власти, институција, удружења и појединаца, што указује на њихово активно деловање. Тако је, рецимо, мера локалних власти у Пироту да финасијски помогне запошљавање десет лекара у овдашњој болници и дому здравља медијски пропраћена у сва три дневна листа. Како ово није усамљен случај извештавања о истом догађају у различитим медијима, то у великој мери утиче на велику заступљеност Пироту у укупном броју објављених текстова о пограничју Источне и Југоисточне Србије.

ЛИТЕРАТУРА

- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe, Illinois: Free Press.
- Валић-Недељковић, Д. (2008). Слика Косова у дневним листовима у Србији – мониторинг Мађар соа и Блица. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, 33(1): 281-299.
- Вајда, П., Шипош, М., & Војаковски, Д. (2002). Једнакост пред законом, заштита у стварности: Закон о мањинама и пракса у Пољској. У: Биро, А. & Ковач, П. (Ed.): *Различитост на делу* (203–235). Нови Сад: Центар за мултикултуралност.
- Голубовић, Н. & Голубовић, С. (2011). Искљученост са тржишта рада у Јужној и Југоисточној Србији. *Теме*, 35 (4), 1475–1493.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. London: Sage.
- Милетић, Р. (2006). Одабрана обележја неравномерног регионалног развоја у Србији. *Гласник Српског географског друштва*, 86(2):177-190.

- Милетић, Р., Тодоровић, М., & Миљановић, Д. (2009а). Приступ неразвијеним подручјима у регионалном развоју Србије. *Зборник радова географског института Јован Цвијић САНУ*, 59(2): 149-171.
- Милетић, Р., Миљановић, Д., & Тодоровић, М. (2009б). Индустијски градови у транзицији – проблемска подручја. *Гласник Српског географског друштва*, 89(3), 191-206.
- Милић, В. (1978). *Социолошки метод*. Београд: Полит.
- Миливојевић, С. (2010). Деца у медијском огледалу. *Protocol Communications*, 15, 41–60.
- Милошевић-Радуловић, Ј. (2011). Старији људи и проблем старења становништва у медијима у Србији: анализа садржаја штампаних медија. *Теме*, 35 (4), 1389–1406.
- McCombs, M., & Shaw, D. (1972). The Agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 176-187.
- Петровић, Ј. (2011). Писменост и образовна структура становништва пограничних општина Источне и Југоисточне Србије: потенцијал развоја или фактор социјалне искључености. *Теме*, 35 (4), 1495–1520.
- Пралица, Д. (2010). Анализа медијског дискурса одабраних штампаних медија о трансформацији војвођанских локалних радио-станица. *Protocol Communications*, (16), 89–103.
- Симеуновић, Н. (2009). Третман Рома у штампаним медијима у Србији. *Protocol Communications* (10), 71–91.
- Стаменковић, С. Ђ. (2004). Нека актуелна питања просторне организације мреже насеља и релевантни демографски проблеми у Србији. *Демографија*, књ. 1, 112-134.
- Тодоровић, Н. (2009а). Третман књиге у српским медијима (1). *Protocol Communications*, (12), 143–170.
- Тодоровић, Н. (2009б). Третман књиге у српским медијима (1). *Protocol Communications*, (13), 119–142.
- Торлак, Н. (2011). Медијска слика жене у Србији. *Protocol Communications*, (19), 39–52.
- Шехић, Д., & Шехић, Д. (2007). *Географски атлас Србије*. Београд: MONDE NEUF d.o.o.; Политика.
- Шушњић, Ђ. (1973). *Критика социолошке методе*. Ниш: Градина.

Milovan Vuković, Danijela Voza, Dejan Riznić, University of Belgrade, Technical Faculty, Department of Engineering Management, Bor

BORDERLANDS OF EASTERN AND SOUTH-EASTERN SERBIA IN THE PRINTED MEDIA OF NATIONAL IMPORTANCE

Summary

It has been known for a long time that the media are powerful in shaping public awareness and definition of public discourse. The aim of this study is to investigate the way the printed media reporting on people, events and processes in the borderlands of Eastern and South-Eastern Serbia. It may be assumed that the image of municipalities in this area can have an impact not only on attitudes of general public to-

ward them, but also on their willingness to help the future development of these local communities.

The paper presents results of quantitative and qualitative content analysis of daily newspapers in the period from February 1 to April 30, 2012, with the aim to establish a media image of border municipalities and population (people) in various areas of social life (economy, politics and culture). The results show that Serbian print media of national importance usually report about broad range of issues concerning the life quality in border regions. The most common reasons for writing about the border municipalities are concrete measures to improve the quality of life in local communities - social housing allocations, awarding of scholarships, opening daycare, construction, maintenance and reconstruction of local infrastructure, assistance in medical staff employing in order to raise the level of health care etc.

Analysis of media reports about borderlands of eastern and south-eastern Serbia in this study shows indicative results in terms of geographic distribution of texts. Pirot has a great advantage in terms of taking the media space in the analyzed newspapers. This city, located on Nisava river, is almost two to three times more represented in print media compared to Zajecar - a city roughly the same characteristics (size, number of inhabitants, the district center). This difference can be, among other factors, attribute activity, or passivity of these cities. The largest number of articles about Pirot resulted from the initiative of the city authorities, institutions, associations and individuals, indicating their active participation.

With the problem of aging population, which is especially significant in this part of Serbia, has been dealt comprehensively in all the daily newspapers in the analytical form of journalistic expression, primarily article. However, the frequency of articles about the aging of the population is disproportionate to the seriousness of the social problem. Encouraging is the results that one in five media release relates to culture which has effect to overcome the deep-rooted prejudices of the border as a kind of cultural province.